ROLUL MUZEELOR DE ARTĂ ÎN RIDICAREA NIVELULUI GENERAL AL CUNOAȘTERII, ÎN EDUCAȚIA ESTETICĂ ȘI SOCIALISTĂ A MASELOR

În grandioasa operă de formare a omului nou, cu preocupări multiple, un rol deosebit îi revine artei — așa cum s-a subliniat și în recentele documente ale partidului.

La Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, la Plenara din 3—5 noiembrie 1971 cît și la Conferința Națională din 19—21 iulie 1972, participanții au dezbătut pe larg aspectele multiple ale formării conștiinței socialiste în societatea noastră.

„Avem nevoie de proză, de poezii, de piese de teatru, de filme, de muzică, de picturi, de sculpturi care să înnobileze pe om, să-l însuflețească la fapte măreție, eroice" — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, în expunerea prezentată la Plenara din 3—5 noiembrie 1971, cu privire la **Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste.**

Indicațiile secretarului general al partidului se referă atît la creația artistică actuală cît și la valorificarea moștenirii artistice, la schimburile cu străinătatea, la importul de lucrări de artă.

„În ce privește importul de lucrări de artă din alte țări, dorim ca poporul român să beneficieze de tot ceea ce gîndirea umană, arta și literatura universală — din trecut și din zilele noastre — au mai valoros", arată în continuare tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Este îndeobște cunoscut că dintre toate genurile de creație artistică, artele plastice au fost în trecut cele mai puțin accesibile marelui public, atît pentru că erau considerate de oficialitățile vremii destinate exclusiv unui cerc restrîns de oameni, cît mai ales pentru faptul că instituțiile de cultură, și în primul rînd muzeele, nu erau în suficientă măsură preocupate de creșterea interesului și a gradului de receptivitate a publicului pentru acest gen de artă. Numărul restrîns de muzee de artă și pinacoteci, cît și activitatea redusă a acestora, sub aspectul propagandei, se făceau resimțite — în pofida interesului manifestat de o mare parte a oamenilor de cultură din acea vreme pentru educarea artistică a poporului nostru.

Situația este complet schimbată în anii socialismului. Aportul pe care-l aduc azi cele peste 50 de instituții muzeale de artă pentru a face cunoscute în masele largi ale poporului cele mai valoroase lucrări de pictură, sculptură, grafică și artă decorativă românească sau străină, din trecut sau din creația contemporană, este un fapt unanim recunoscut.

https://biblioteca-digitala.ro

Este indubitabil că, în zilele noastre, dintre toate instituțiile de cultură, muzeele au cel mai complex profil, ceea ce le obligă la o activitate multilaterală.

Fiind principalele centre de tezaurizare și conservare științifică a obiectelor și documentelor cultural-artistice cu valoare deosebită, muzeele sînt totodată importante instituții de cercetare științifică a acestora. Prin contribuția pe care o aduc la marea bătălie, condusă de partid, de educare patriotică a maselor în spiritul eticii și echității socialiste și comuniste, ele sînt importante detașamente ale frontului nostru ideologic și cultural.

Muzeelor de artă le revine și sarcina de a participa la educarea estetică a marelui public. Această funcție le conferă și atributul de instituții de artă, pe același plan cu cele de teatru sau cele de concert. Ce altceva este o expoziție de artă decît un „spectacol" feeric de forme, lumină și culori.

În expozițiile de bază, în marele număr de expoziții temporare (comemorative, omagiale, retrospective, tematice etc.), organizate de instituțiile muzeale, sînt prezentate, într-o formă atrăgătoare, după criterii muzeografice și estetice, opere valoroase ale tezaurului național și universal de artă.

Dacă ne-am referi, sub acest aspect, numai la Muzeul de artă al R. S. România, bilanțul pentru 1972 este edificator. Sălile acestui muzeu au adăpostit în anul care a trecut un mare număr de expoziții românești și străine de prestigiu dintre care amintim: Expoziția omagială de pictură contemporană românească în cinstea „Conferinței Naționale a partidului"; Expoziția „25 de ani de artă plastică românească închinată aniversării Republicii"; Expoziția omagială „Th. Pallady" (retrospectiva de pictură și retrospectiva de grafică); Expoziția omagială „Gheorghe Petrașcu" (retrospectiva de pictură și retrospectiva de grafică); Retrospectiva „Ion Theodorescu-Sion"; Retrospectiva „Octav Băncilă"; „Ilirii și dacii"; „Secolul de aur al picturii napolitane"; „Pictura contemporană japoneză"; „Olandezul la el acasă și în lume"; „Capodopere ale expresionismului german"; „Portretul englez". Expoziții valoroase, apreciate de public, au organizat și celelalte muzee de artă — Muzeul de artă modernă din Galați, muzeele de artă din Cluj, Craiova, Constanța, Ploiești ș.a. — ceea ce dovedește din partea personalului științific al acestor instituții temeinice cunoștințe profesionale, pregătire ideologică, experiență.

Așa cum e și firesc, în organizarea expozițiilor se acordă o deosebită importanță prezentării artei românești contemporane, a creației plastice din zilele noastre — creație ce oglindește mărețele transformări socialiste din țara noastră, inițiate și conduse de partid, trecutul glorios de luptă al poporului nostru pentru independență națională și dreptate socială.

Chemările adresate de tovarășul Nicolae Ceaușescu creatorilor de artă, constituie în același timp indicații prețioase pentru muzeografii de artă. Ei sînt chemați să asigure ca omul, constructor al socialismului, să se regăsească în operele de artă prezentate în expoziții.

Desigur, mai există și în rîndurile muzeografilor și ale criticilor de artă unii care, — așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în raportul la cel de al X-lea Congres al P.C.R. — consideră că lucrările literare sau artistice *„sînt cu atît mai elevate și mai valoroase cu cît sînt mai puțin accesibile și mai neînțelese publicului, maselor largi, cu cît se îndepărtează mai mult de problemele vieții, de realitățile lumii în care trăim"*.

O asemenea mentalitate care își are izvorul în unele teorii burgheze cu privire la artă, trebuie combătută. Ea este contrazisă de viață însăși.

Dar, în același timp, muzeografii trebuie să fie în permanență preocupați și de promovarea noului în artă.

„Sînt convins — mai arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara P.C.R. din 3—5 noiembrie 1972 *— că cea mai mare parte a creatorilor vor răspunde cu noi și noi opere care să ridice pe culmi superioare arta românească"*.

Educarea publicului pentru a înțelege noul în artă — noul sub aspectul reflectării realității contemporane, al exprimării artistice cît și al marii diversități de tehnici care sa impus în ultimul timp — nu este deloc ușoară. Gradul de receptivitate al marelui public nu apare de la sine, odată cu noile realizări în artă — ceea ce reiese și din consemnările vizitatorilor în caietele de impresii ce însoțesc expozițiile. Este cunoscut faptul că multe din noile creații plastice șochează la început. Nu ne referim în cele de mai sus la experimentele exhibiționiste influențate de arsenalul ideologiei burgheze, față de care muzeografii trebuie să ia poziție hotărîtă, ci la ceea ce este autentic în arta modernă.

Pentru creșterea gradului de receptivitate a publicului față de arta modernă se cere din partea muzeografilor o activitate permanentă și susținută de conferințe, lecții de artă, articole, emisiuni radio sau T.V. ș.a.

O sarcină de mare importanță pe care partidul o trasează tuturor instituțiilor, din toate sectoarele, este aceea a perfecționării continue a activității lor practice, a dezvoltării cercetării științifice în pas cu nevoile societății.

Complexitatea problemelor ce se pun în fața instituțiilor muzeale, în actuala etapă de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră, obligă și aceste instituții să desfășoare o activitate vie, eficientă, prin perfecționarea continuă a tuturor funcțiilor specifice ca: formarea, conservarea și valorificarea patrimoniului, cercetarea științifică și propaganda.

https://biblioteca-digitala.ro

În ceea ce privește îmbogățirea patrimoniului muzeelor de artă — prin achiziții, transmiteri sau donații — muzeografii sînt în primul rînd aceia cărora le revine obligația să asigure selecționarea riguroasă a acelor piese de artă — din trecut și din zilele noastre — care să întrunească cele mai exigente calități artistice, care prin conținutul lor de idei, prin mesajul lor să servească operii de ridicare spirituală a poporului nostru, educării sale în concepția despre lume a socialismului și a comunismului.

Un accent deosebit se va acorda achiziționării creației plastice contemporane românești, a producției artistice actuale — creație care, așa cum am mai subliniat, reflectă preocupările și sentimentele omului muncii, constructor al noii noastre societăți.

Cu sprijinul direcțiilor de specialitate din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, vor putea fi găsite mijloace mai operative de achiziționare directă, din ateliere, a lucrărilor de artă pe care le solicită muzeele. Astfel se va crea și posibilitatea ca muzeografii să cunoască și să fie la zi cu ceea ce oferă mai valoros șantierul creației noastre plastice, să se realizeze încă din ateliere selecția lucrărilor, să se facă, la nevoie, comenzi directe în funcție de tematica expoziției fiecărui muzeu în parte.

Pentru asigurarea unei politici de perspectivă în domeniul achizițiilor, pentru evitarea unor cheltuieli inutile, Direcția muzeelor din Consiliul Culturii și Educației Socialiste va putea acorda un sprijin efectiv muzeelor de artă prin continuarea acțiunii începute cu ani în urmă, de diversificare a profilului acestora, combătîndu-se și de aici înainte unele tendințe de șablon.

Documentele de partid pun de asemenea un mare accent pe concordanța dintre cercetarea științifică și nevoile practice.

În lumina acestei indicații, cercetările științifice din muzeele de artă vor trebui să fie orientate în primul rînd în direcția cunoașterii patrimoniului propriu. Vor trebui studiate cu precădere acele opere de artă care servesc interesele tematice ale muzeelor și planurile de activitate educativă ale acestora.

De asemenea au precădere acele opere de artă, din trecut, care ne transmit cele mai bune tradiții ale creației noastre plastice, care se înscriu în istoria artei românești prin deosebita lor măestrie artistică și prin mesajul unor idei de libertate, dreptate socială, pace și prietenie între popoare.

Se impune o mai bună colaborare cu celelalte instituții specializate : Institutul de istoria artei, Cabinetul de stampe al Academiei R. S. România ș.a. În acest sens sînt necesare și unele măsuri de coordonare a planurilor de cercetare, pentru înlăturarea paralelismelor — așa cum recomandă de asemenea documentele de partid.

Ca o încoronare a întregii activități pe care o desfășoară instituțiile muzeale de artă și care reprezintă în ultima instanță și un scop final în ansamblul funcțiilor specifice ce revin acestor instituții, se impune cu prioritate propaganda de muzeu.

Formele acestei propagande sînt diverse. Ele se îmbogățesc în raport cu dezvoltarea societății, cu progresul și perfecționarea tehnicii.

Propaganda de muzeu trebuie să fie cît mai completă. Să aibă în preocuparea sa atît numărul de vizitatori cît și mijloacele de educare a acestora prin expoziții, prin ghidaje, conferințe, cicluri de lecții, publicații de specialitate, filme artistice etc.

Asigurarea unui număr cît mai mare de vizitatori rămîne de fapt sarcina de onoare a unui colectiv de muzeografi.

Atragerea vizitatorilor la muzee nu trebuie să fie formală. Ea trebuie să fie precedată de măsuri extrem de minuțioase care să garanteze o maximă eficiență a vizitelor.

Indicațiile, în acest sens, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara din 3—5 noiembrie 1971, prin care cere instituțiilor de cultură *„să cuprindă milioane de oameni, îndeosebi tineretul contribuind în mod activ la educația socialistă a maselor, la răspîndirea culturii și științei organizînd în așa fel munca cultural-artistică încît oamenii muncii să-și poată petrece timpul liber cît mai plăcut și în același timp educativ"* — constituie un prețios îndreptar pentru colectivele științifice din muzee.

Dacă s-au realizat reale succese sub aspectul numeric în creșterea numărului de vizitatori, nu același lucru se poate spune despre sarcina atît de importantă a cuprinderii tuturor categoriilor de oameni ai muncii în rîndurile vizitatorilor. În acest sens muzeele de artă și în primul rînd Muzeul de artă al R. S. România, mai au multe de făcut.

În orice caz, tendința de înlocuire a acțiunilor de largă mobilizare a tuturor categoriilor de vizitatori, de toate profesiile și vîrstele, prin reuniuni restrînse de „inițiați" — așa cum se practică destul de des în ultimul timp, la unele muzee — înseamnă mai degrabă snobism decît activitate culturală de masă.

De asemenea, mobilizarea formală a vizitatorilor, doar de dragul statisticilor, fără asigurarea tuturor măsurilor pe care le impune propaganda de muzeu, astfel încît aceștia să se aleagă cu prea puțin, sau chiar cu nimic din cele văzute, este la fel de dăunătoare.

Îmbunătățirea muncii de propagandă se impune tot mai mult pe măsură ce înaintăm pe calea socialismului și comunismului.

„Revista muzeelor" va milita și în continuare pentru aplicarea cu fermitate a documentelor și indicațiilor de partid în activitatea muzeelor. În acest scop, își propune să organizeze dezbateri — mese rotunde, anchete, interviuri etc. — să publice articole și informații care să oglindească cele mai importante aspecte pe care le ridică azi viața muzeelor.

https://biblioteca-digitala.ro